

Az igazság nem hever a fiókban

Interjú Gotthold Hasenhüttl dogmatikussal

Asaarbrückenin nyugalmazott dogmatika professzor a 2003 májusában, Berlinben megtartott Ökumenikus Nagygyűlésen egy alkalommal misét mondott, azon ki fejezetten meghívta a szentáldozásra a jelenlévő evangélikusokat és másokat is. Egyes német püspökök szerint ezzel vétett az érve nyereség házjogrendelkezései ellen, ezért a kó helye szerint előjárója, a trieri Reinhard Marx püspök felszólította, hogy nyilváno san bánja meg tettét. Ő elutasította ezt, mire püspöke fel függesztette őt a papi tisztesség gyakorlásából. A professzor a pápához felbuzott, ami nek hálásztó h tálya van, te h át Róma döntéséig minden képp folytathatja papi tevékenységét. **Hartmut Meesmann** beszélgette vele.

Számolt-e Ön azzal, hogy fel függesztik papi hivatalából?

Nem. Fő képpen azért nem, mert még min dig azon a véleményen vagyok, hogy nem véttem az egy házjog ellen. Csak azzal számoltam, hogy bosszankodni fognak, vagy legfeljebb megint nek, különösen mivel Lehmann bíboros kijelentette, hogy eljárásom a kihágások legalacsonyabb fokára kell helyezni.

De Ön tudtaiban volt annak, hogy figyelmen kívül hagy egy püspök elírását.

Nem. Csúpan annak voltam tudatában, hogy nem vagyok tekinthető a püspök kívánságára. De ez nem is kötelező.

A püspökök csak ki véte les és nem nyilváno san ese tek ben engedik meg, hogy evangélikus keresztényeket katolikus eukharisztia-ünneplésre hívja nek meg – az Ökumenikus Nagygyűlést nem fogadták el ilyen ki véteként.

Éppen ez a probléma. Hiszen az első Ökumenikus Nagygyűlés – ke re ken 500 éves fele ke ze ti sza ka dás után – még icsak a szó legigazibb értelmében vett kivételes helyzet. Ecclesia de eucharistia kez de tú kör le ve lé ben II. Já nos Pál pápa csúpan a kü lö n bö zö fe le ke ze tú le ké szek kö zös misézését, a koncebrálást, és a hívek más fele ke zet nél tör te nő áldozását, úrvacsoravételét, az interkommuniót tiltja meg. Alapjában véve azonban nem tiltja, hogy bi zo nyos hely zetekben meghívjunk más keresztényeket az eukharisztia ra. Berlinben csak az utó bit tettem. A trieri püspök, Reinhard Marx azonban most azt veti a szememre, hogy az interkommuniót ünnepelem. Ez egyszerű en ha mis.

És mit vet Ön a püspök sze mé re?

Az ve tem a sze műk re, hogy vissza él nek az eukharisztia val, és arra használnák, hogy ki zár ja nek más egy há zi kö zös sé ge ket, még pe dig annak ér de ké ben, hogy biz to sít sák hatalmuk megtartását.

A püspökök vi tat ják ezt. Az al ér vel nek, hogy meg kell vé de ni ú ka ti sz ta ta ni tást.

Mennyiben vétettem én a katolikus tanítás ellen? Ez nem világosszámomra. Karl Rahner már 1959-ben kijelentette, hogy az eukharisztia ér tel me zé sé ben nincs lé nye gi kü lö n bö zö ka to li ku sok és az evan gé li ku sok kö zött. A ko rá bi würzburgi püspök, Paul-Werner Scheele is ar ról be szél, hogy messze me nő egyet ér té s van eb ben a kér dés ben. A há rom ö ku me ni kus köz pont, Tübingen, Strassburg és Bensheim nem ré gi ben meg gyö zö en ki mu tat ta, hogy az úrvacsorai kö zös sé g le he tsé ges.

A pápa és a püspökök ta ni tó hi va ta la azon ban szem el lá tha tó an nem ves tu do má st a te o ló gu sok ér ve i röl.

Igen, a hi va ta los egy há zi ér v min dig így hang zik: Előbb in té z mé nyi ér tel me ben kell élér ni az egy há zi kö zös sé get, s az tán ün ne pe let jük kö zö sen az eukharisztia t. A va ló ság ban for dí tot ta hely zet. Hogy egy pél dá val szem lé l tes sem: Ha ba rá sá go san meghí vó k va la kit va csorá ra, ez még nem jelenti azt, hogy most már mindennap jöhet, vagy hogy

mostan tól ná lam kell lak nia, csak azért, mert egyszer meghív tam. A kö zös eukharisztia ban ar ról van szó, hogy gyakoroljuk a vendégbarátságot, párbeszédet kezdünk, és tudat sít juk, hogy Krisztus össze köt min ket.

Marx püspök azzal in dokolta Önnel szem be ni in té z ke dé s ét, hogy az egy ház nak hi te les nek kell len nie. Sok em ber azonban most éppen e miatt az in té z ke dé s miatt, és az eukharisztia nak az evangélikusoktól va ló meg taga dá sa mi at tart ja hi tel te len nek az egy ház at. Nyel vi zür za var ral van dol gunk?

A püspök szá má ra az en ge del mes sé g a köz ponti kér dés. Ha en ge del mes ked nek nek i, és meg bán nám, hogy evan gé likus keresztényeket hívtam meg Krisztus asztalához, a fel füg gesz tés azon nal ér vé nyét ve szí te né. De nem tudom meg bán ni. To vá b bá meg kel le ne í gér nem, hogy so ha tö bé nem teszek ilyesmit. Ezt sem tudom meg tenni. Az ő szemé ben tehát kitartok makacsságomban, s ezzel meg kér dő je le zem a hiera rchia hatal mi gényét. Ezért gondol ja, hogy úgy kell el jár nia, aho gyan el járt. Egyé b ké nt a püspök ut a sí tot ta el a pár be szé det, nem én, mert ut ti má tu mot in té z tet hoz zám, anél kü l hogy elő ző leg be szé lt vá na ve lem. El ve tet te az egye z te tő el já rás t is, amit kí ván tam, s amit az egy ház jog is elő ír.

Beletörődika fel füg gesz tés be?

Alighanem kénytelen vagyok. Nem tudom, és nem is akarom a kí vá nt mó don alá vet ni ma ga mat. A trieri püspök a lelkiismeretnek fölébe helyezett vak engedelmes get kö ve tel. An nak ide jén Ró má ban, a Germanikumban, ahol sok német teológus tanult, igen okos lel ki ve ze tő nk, Wilhelm Klein, egy jezsuita, mindig azt mond ta: So ha ne en ge del mes ked je tek Eichmann-mó dra, az az olyan en ge del mes sé g gel, amely el te kí nt az et i kai fe lős sé g től.

Ön dogmatikus. Az Ön te o ló gi á já banköz ponti sze re pe t ját szik a pár be szé d. Miért?

Mi vel úgy vé lem, hogy a pár be szé d az egye ten le he tő sé g az igazság megtalálására. Hiszen az igazságot nem örizzük a szekrényünk fiókjában, hanem egy élet folya mán kell ki ví v nunk. S a va lá si igaz sá got, amely nek meg kell ha tá roz nia az é le tet, ép pen ezt nem le het so sem el ren deléssel vagy engedelmes sé gi aktussal rögzíteni, hanem csúpan pár be szé d so rán le het fel fe dez ni. Ezért mond ja Jé zus: Nem ne vez lek tö bé szol gá knak, hanem ba rá ta im nak mon dalak tite ket.

De a hivatalos katolikus tanítás sze rint az igaz ság szí lár dan áll!

Ez té ves igaz ság fel fo gás. A dog mák és az egy há zi ta ni tás meg fo gal ma zá sa i ú gy jö nek lét re, hogy meg egye z nek a leg na gyobb kö zös ne ve ző ben. Ami kor is mé tel ten azt ál lít ják egye sek, hogy az igaz ság ról nem le het sza vaz ni, ak kor nem ve szik tu do má sul, hogy min den zsi nat sza va zott a hit igaz sá gok ról, és a tö bb sé g dön töt t. A zsi na to kon pár be szé det fol yt at tak, oly kor erő seb ben, más kor ke vé s bé. Egy

tételszerűen megfogalmazott igazság egyébként sosem ma ga az igazság. Meg kell foszta nunk mi to lo gi kus voltától a dogmatikát, mégpedig azáltal, hogy megtanuljuk megérteni, hogy a dogmák csak szimbolikus kifejezései annak, amit a hitben meg tapasztalunk és megélünk.

Ezért ve tik az Ön sze mé re, hogy pro tes tan tiz must akar be le vin ni a ka to li kus egy ház ba? Hiszen ott nincs ta ní tó hí va tal, és nincs az igazsá got kö te le ző mó don kép vi se lő ha tóság.

Nem akarok a ka to li kus egy ház ból evangélikusat csí nál ni. Ez os to ba ság. De a dik ta tó ri kus és mo nar chi kus rend sze rek nem fe lel nek meg sem a mo dern em ber kép nek, sem a Bib li á nak. Olyan struk tú rák ról van szó, ame lyek a tör té ne lem so rán ala kul tak ki, sa ma guk ide jé ben ta lán hasz no sak is vol tak, de egy sze rű en már nem fe lel nek meg az em ber mai, demokratikus ön értel mezé se nek. Ez a ka to li kus egy ház ra is ér vé nyes, viszont nem je len ti azt, hogy az igazság im már tet sző le ges lenne.

Mit te kint he tünk tá jé ko zó dá si pont nak az igazsá got ke reső pár beszéd fo ly ma tá ban?

Lé te z nek olyan hit igaz sá gok, ame lyek egy adott val lá si kö zös ség ben bi zo nyos kö te le ző erő vel bí rnak, mi vel a pár beszéd fo ly ma tá ban va ló egye sü lés út já t je löl ik ki. Ezt nem ta ga dom. De a fo lya mat nem zá rult le.

Mit je lent ez pél dá ul a kö zös euk ha risz tia ü gyé ben?

Ha a ka to li kus hí vők több mint 80 %-a azt mond ja, hogy meg kel le ne hí vni az evan gé li kus ke resz té nye ket a ka to li kus euk ha risz ti á ra, akkor a püspökök mondhatják ugyan, hogy „ez a 80 % té ved, csak ne kü nk, püs pö kök nek van iga zunk”, de ez ke vé ssé meg gyö ző. Lé te zik ugyan is Isten egész nép é nek hit ér zé ke is, ame lyet nem le het egy sze rű en lesöpörni az aszta lról. A II. Va ti ká ni zsi nat ki je len tet te, hogy a püs pö kök nek kö te les sé gük fi gye lem be ven ni a ke resz té nyek nek a hit tel és az é let tel kap cso la tos meg nyí l vá nulá sa it is, és nem sza ba de gy sze rű en el te kin te ni ük azoktól.

Ratzinger bíboros bírála ta sze rint az Ön is ten fel fo gá sa – Is ten mint ese mé ny – rosszabb, mint amit Ön Ber lin ben tett. Mit szól eh he z a kri ti ká hoz?

Szá mom ra csak ak kor le het sé ges hin ni Is ten ben, ha eb ben Isten megtapasztalása is benne van. Különben egy tisztán elvont hitvallásról van szó, amelynek valójában nincs értelme. Istennek ugyanis jelentőséggel kell bírnia az életre nézve. Ezt akar tam ki fe je zni az za la meg fo gal ma zá ssal, hogy Isten közöttünk „történik”, pontosan úgy, aho gyan Jé zus mond ja: „Ahol ket ten va gy hár man ös sze gyű l nek az én ne vem ben, ott va gyok kö zöt tük”, még pe dig va ló sá go san. Ami nek a meg vé dé sé t Ratzinger nyí l van va ló an szük sé ges nek vé li, azt már Aquinói Ta más el ve tet te, ne ve ze te sen ho gy Is ten „lé te ző va ló ság”. Ta más szá má ra Is ten ma ga a Lét, őt nem le het tár gyi a sí ta ni. Azért ne len nek már ka to li kus, mert Aquinói Ta más ta ní tá sá t kép vi se lem?

Nem fél at tól, hogy ezen a pon ton új fron tot nyit nak Ön ellen?

De igen, mert ha most még a ka to li kus ta ní tás tól is el té rek, ak kor jó lel ki is me ret tel meg von hat já k tő lem az egy há zi ta ní tá si en ge dé lyt.

Sok em ber ke res val lá si ta pasz ta la to kat. Mi vel az aka dé mi kus te o ló gia nem igen te szí már le he tő vé e ze ket a ta pasz ta la to kat, egye sek a mai te o ló gia nyo mo rá ról be szél nek. Minden esetre nincs jelentősége. Hogyan próbál Ön szembenéznie ezzel?

Úgy, hogy kimutatom: minden teológiai kijelentésnek fe de ze te kell ho gy le gyen az em be rek ta pasz ta la tá ban. A te o ló gia sok szo ro san el zá r ta az Is ten he z ve ze tő utat. Ami en ge m il let, meg pró bál om sza ba dá ten ni ezt az utat az za la, ho gy Is tent a sze re tet tör té né se ké nt í rom le. Ha va la ki azt kér de zi: „Igen, de hol is van a sze re tet?”, ak kor nem le het egy sze rű en azt fe le l ni: „Valahol az ég ben van egy szub szisztá ló, lé te ző sze re tet.” Nem; ha nem azt kell mon da ni:

A sze re tet olyan va ló ság, amely ér tel messé teszi az em be ri é le tet. És még ha nem lehet is meg fog ni, még is itt van, va ló sá go san. Pon to san í gy kel le ne Is tent is fel fog ni.

De rü lá tó -e a te kint tet ben, hogy a te o ló gia is mé t é let kö zelibbé vál hat?

Az a probléma, hogy a hierarchia képviselői elnyomják a teológiát. Itt Saarbrückenben mos ta ná ban nem le het betölteni két tanszéket, az etikait és a dog ma ti ka it, mert a püs pök min den in dok lás nél kül el uta sí tot ta az el sőként je lölt, kiemelkedő teológusokat. Ez önkényuralom, amelyben megmutatkozik az egyházi hierarchia egész ki csi nyes sé ge és fé lel me, amely aztán természetesen kicsinyes és fé lénk te o ló gi á t ered mé nye z. Ha a te o ló gi á nak nem sza ba d töb bé ön ál ló tu do má ny ké nt, sza ba don ki bontakoz na, ak kor el vesz í tu do má ny os sá gát, és nem szol gál ja a hit et. Azt re mé lem, ho gy lesz még vál to zás.

A trieri püspökkel elke tet t konfliktusában Rómához fordult. Valóban azt hiszi, hogy ott feloldják a fel füg gesztést?

Remélem, hogy elismerik az öku menéért folytatott becsületes fá ra do zásomat.

Forrás: Publik-Forum, 2003/15

